

Delavska pravica

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

ŠTEV. 16

LJUBLJANA, DNE 15. APRILA 1937

LETO X.

Proč z demagogijo!

Prijatelj našega lista in JSZ nam sporoča svoje misli o neumestnem odgovoru »Slovenec« na dr. Pokornovo kritiko uredbe o najmanjših delavskih mezdah. Čudi se, kako sta mogli uredništvo lista in vodstvo JSZ mirno preiti čez tako »gorostasne neresnice, ki se objavljajo in v deset tisočih izvodih »Slovenec« širijo med ljudi. Marsikdo, ki je nepoučen, utegne kar enostavno verjeti sicer še tako očitne netočnosti. Uredništvo res ni imelo namena, kaj odgovarjati »Slovenec«. Ta prijatelj pa nam je poslal že kar napisan članek. Objavljamo ga brez bistvenih izprememb. — Uredništvo.

»Morda so te misli ostre, toda danes so časi, da ljudje slišijo edino ostre besede, drugo je dolgočasno in gre mimo njih.« — Mirko Javornik. »Slovenec«, dne 21. marca 1937.

I.

Vprašanje svobodne kritike javnih zadev je v družbi vedno zavzemalo važno mesto. Pomislimo samo, kakšen pomen ima kritika v umetnosti, ali v literaturi, potem pa v neštetihih panogah široke znanosti. Gotovo je, da tudi kritika doprinaša velik delež k pravemu napredku v vseh smereh človeškega udejstvovanja. Posebno velik pomen pa moramo priznati kritiki v čisto družabnih vprašanjih vsakdanjega življenja. Prav v teh stvareh je zaradi njihove vsestranske prepletenosti za resničen napredek in približevanje socialnim idealom neizogibno nujna stvarna, včasih tudi kar ostra kritika. Posebno delovni stanovi, katere tarejo danes tako številne nadloge, si kar ne morejo nataktniti na usta ključavnice in — molčati.

O pač, morejo — če morajo. Tisti, po katerem udarja bič socialnih krivic, ne more molčati, če je vsaj še toliko pri moči, da more govoriti. Umolknil bo, če mu bo bič izbil iz telesa še zadnjo klico življenja. Ponekod se je že zgodilo, da so delovnim stanovom, v prvi vrsti seveda delavstvu, zavezali usta. In na njihove tičnike je še stopil težki škorenj. Njihova stanovska zastopstva in predstavništva so nasilno razbita. In delavstvo z drugimi delovnimi stanovi vred — molči. Na zunaj teče vse socialno in gospodarsko življenje v teh deželah kot izborna sestavljen in dobro namazan stroj. Vse se razvija v najlepšem redu, vse je zadovoljno. — Vsak razumen človek pa ve, da je to samo videz. Od časa do časa čujemo, kako bruhne tu ali tam, kakor vulkan izpod na zunaj mirne zemeljske skorje. To je »tišina ječe in mir mrtvaških poljan«.

Kakor nima ta sestavek namena, nazorno prikazovati vso pogubnost takega zatiranja svobodne javne besede, prav tako naj le na kratko pokažem potrebo in upravičenost ter koristnost javne kritike za družabni razvoj. — Izkušnja družabnega življenja razločno kaže: V zdravi družbi more vsak stan, sloj, poklic ali posameznik svobodno ocenjevati in, če treba, tudi grajati nevshečne družabne dogodke in pojave. Gotovo bo vsakdo najglasnejši tam, kjer so njegovi interesi najbolj prizadeti. Zato je v taki družbi tako,

kakor bi prišel v krog prepirljivcev. Vsakdo trdi svoje in graja mišljenje in delo ter stremjenja drugih. Seveda je ta prepirljivost in je ta družba zdrava le, če imajo vsi družabni stanovi nek skupen socialen cilj, to je, splošno družabno pravičnost in po njej čim popolnejšo splošno blaginjo. Edino tako je možna tudi prava demokracija. Vsakdo, ki pošteno in zares hoče, da krene tok družabnega življenja odločno k tem obćim socialnim idealom, bo mnenja in želje drugih, kolikor so stvarno utemeljene in upravičene, priznal in upošteval. V družabnih rečeh je že tako, da jih s stoddostotno pravičnostjo ne more reševati niti najbolj strog znanstvenik z vso svojo objektivnostjo. Zato mu bo, če hoče biti zares nepristranski, resna kritika njegovega dela le dobrodošla.

To nam izpričujejo marsikateri naše sodobne družabne ustanove. Ljudje, ki so jih ustvarjali, so imeli morda najboljši namen in so bili trdno uverjeni, da bo tako najboljše. Kaj kmalu pa so se pokazale razne libe in napake in pogosto se zgodi, da danes obsojamo to, kar smo še včeraj smatrali za dobro, če ne že kar za najboljše. Za to nam domaćih zgledov prav iz zadnjih let ne manjka.

Kdor torej nujnosti in življenjske potrebe svobodnega in odkritega pa poštenega, čeprav morda včasih ostrega razpravljanja družabnih zadev ne uvideva in ne priznava, temu je težko priznati, da iskreno želi, da bi se težka in zamotana družabna vprašanja reševala kar najbolje za celoto, posebno pa še za tiste, ki se jih ravno konkretno obravnava vprašanja najbolj tičejo. Zlasti pa je huđo nevarno, če kaki ljudje v svoji samozaverovanosti in pretirani osebni občutljivosti javne kri-

tike svojega dela sploh ne prenesejo. Še čisto druge možnosti pa so seveda podane, če morejo taki ljudje s svojim družabnim položajem in moćjo javno kritiko, če že ne popolnoma onemogočiti, pa vsaj moćno ovirati. Še prav posebej pa je treba poudariti, da si koristnega javnega razpravljanja družabnih zadev ne moremo prav zamisliti brez neke mere čisto preproste človeške pripravljenosti, priznati nasprotniku, če in kar ima prav. Pri nas je puhla, ničvredna in že kar nenaravna strankarska in strujarska politična zagrizenost povzročila silno in skorajda nepopravljivo škodo in neznosne razmere. Nasprotniku se celo v čisto vsakdanjih in čisto nenaćelnih vprašanjih ne sme priznati, da ima v čem prav niti za trohico. Vsakdo, ki je le malce drugega mišljenja, je nasprotnik, je že nepošten, je že »tuj krščanskemu svetovnemu nazoru in mu celo sovražen«.

II.

Kako izgleda javno razpravljanje o družabnih vprašanjih, če je vsemu temu pridejana še dobra porcija demagogije in komaj še prikrivane tihe sovražnosti, točno spoznamo iz vseh ne-utemeljenih napadov na JSZ v zadnjih letih po časopisih in brošurah pa tudi drugače in od katerih vseh primerov niti povedati ne moremo. Tak obžalovanje vreden zgled daje tudi »Slovenec« uvodnik od 19. marca 1937 kot odgovor na kritiko uredbe o najmanjših delavskih mezdah, katero je napisal in podpisal dr. Jože Pokorn. »Slovenec« člankar ni le osebno pisca obložil z raznimi nestvarnimi pridevniki. Niti njegovih kritičnih trditvev, tudi če bi se dale, ni z ničemer omajal in spodnesel. Člankar je to priliko in zraven še praznik delavskega svetnika sv. Jo-

žefa nekvalificirano izrabil, da je skušal udariti po »Delavski Pravici« in po Jugoslovanski strokovni zvezi. Kakšne očitne neresnice jima je naprtil! Ali je res JSZ že zato, ker je njeno glasilo »Delavska Pravica« priobćila za koga morda malce ostro kritiko dr. J. Pokorna o določitvi najmanjših delavskih mezd, »tuja krščanskemu svetovnemu nazoru in mu celo sovražna,«? Ali je bil »sedaj čas, da se sprašamo, ali je dosedanja zastopnica krščanskega delavstva JSZ, ki je postala torišče tako zvanih krščanskih socialistov, še sposobna stopiti na to pot? Po vseh znakih sodimo, da tega ni več zmožna.«? Ali je radi kritike določitve najmanjših delavskih mezd, izišle v »Delavski Pravici«, JSZ res »že vsa v omami demagoških gesel, katere marksisti strešajo med svet, odklanja vse reforme, pa najsi bi bile za delavstvo še tako koristne in potrebne.«? Ali odgovarja resnici, da »se JSZ s tem člankom ni legitimirala, da bi mogla in znala biti dobra vodnica slovenskega krščanskega delavstva na novih poteh in pri novih nalogah, katere delavskim organizacijam odpira ta uredba.«? (Ali potem n. pr. tudi »Kmećka zveza« že samo zato, ker ni čisto zadovoljna z uredbo o likvidaciji kmećkih dolgov »ni legitimirana, da bi mogla in znala biti...«?) Ali je zato na mestu in je »Delavski Pravici« in JSZ pravičen še celoten zaključek tega žalostnega »Slovenčevega« uvodnika: »In če smo v uvodu rekli, da je napočil čas, ko je treba napeti vse sile, da se zbere enotna delavska krščanska organizacija, ta poziv ne more več veljati za JSZ, ki je s svojim delom, kakor dokazuje navedeni članek o minimalnih mezdah, tako razgalila svojo nesposobnost v važnih trenutkih, da bo slovenski krščanski delavec moral iskati drugačne družbe. — Nove naloge nastajajo, katerim bo krščansko delavstvo moralo biti kos samo z ustvarjajoćim delom za boljšo prihodnost delavskih družin in delavskega stanu v znamenju praznika svetega Jožefa.«?

Mislim, da smo popolnoma upravićeni glede na vse to ugotoviti:

Prvić: Z navedenimi neresnicami je »Slovenec« člankar, kakor sem že dejal, samo poskušal udariti po »Delavski Pravici« in po JSZ. Zadel ju ni! Z neresnico nam ne morete škoditi! To bi morali vendar že spoznati vsaj sedaj po tolikih letih neprijaznosti in nasprotovanja svobodni in neodvisni JSZ.

Drugić: »Delavska Pravica« in JSZ sta kljub vsemu »bobnećemu ognju«, katerega je sipalo in še sipa na nju številno časopisje (po čigavih navodilih?) zadnja leta — ohranili ćudovito mirno kri in samozavestno preslišali marsikatero krivićnost. V najvećjo ćast pa jima moramo vsi priznati, da se nista niti skušali spuščati na tisto ravnino razraćunavanja s temi svojimi nasprotniki, katero oni, kakor izpričujejo, tako dobro obvladajo.

Naj tudi zanaprej ostaneta tako visoko umerjeni. To želi od njiju vseh 8000 zavednih in preudarnih članov in številni njuni prijatelji širom Slovenije.

Nova sestava odbora Delavske zbornice

Po razrešitvi nekaterih članov plenuma in upravnega odbora Delavske zbornice v Ljubljani se je vršila pretekli teden seja zbornice. Na mesto razrešenege tovariša Franceta Žužka je prišel v plenum zbornice tov. Ramovš Janez iz Skofje Loke.

Za novega predsednika zbornice je bil na seji izvoljen g. Lovro Jakomin, tajnik Strokovne komisije za Slovenijo. Blagajnik zbornice je postal g. Bricelj, tajnik Strokovne komisije, načelnik Prosvetnega odseka g. Drágo Kosem iz liste Narodne strokovne zveze, načelnik finanćnega odseka tov. Rešek

Zagorski apnenićariji v mezdnem gibanju

Apnenićarsko delavstvo, zaposleno pri apnenicah TPD v Zagorju, je potom svojih strokovnih organizacij odpovedalo TPD lani sklenjeno kolektivno pogodbo. Odpoved je bila podana s 1. aprilom in jo je TPD vzela na znanje. V petek, dne 9. t. m., so zastopniki delavstva na ožjem sestanku, kateri se je vršil v Zagorju, sestavili svoje zahteve. Glavna želja zaposlenega delavstva je, da se popravijo plaće, poleg tega so potrebne tudi nekatere druge korek-

ture kolektivne pogodbe. Te zahteve so bile takoj pismeno sporoćene TPD z željo, da se za rešitev tega vprašanja čimprej skliće razprava. Uverjeni smo, da bo TPD uvaževala predložene delavske zahteve, kajti delo, katerega vrši to delavstvo, je izredno težko in naporno. Poleg tega pa so občutno porastle cene življenjskim potrebšćinam. Ker so bile plaće precej nizke, je zato tudi z gospodarskega stališća potrebno, da TPD delavskim zahtevam ugodi.

Rudarji in kovinarji so zborovali

Občna zbor strokovnih zvez kovinarjev in rudarjev

Na širši seji načelstva JSZ 14. marca t. l. je bilo med drugim sklenjeno, da se bodo na podlagi pravil § 7 do 9 izvedle za posamezne stroke strokovne zveze, katere bodo upravljali zato voljeni odbori. Ta sklep je načelstvo JSZ začelo izvrševati, in sicer je sklicalo za nedeljo, dne 11. t. m., občni zbor strokovne zveze rudarjev in kovinarjev.

Občna zbor navedenih strokovnih zvez sta se vršila istočasno zato, ker imajo rudarji in kovinarji veliko vprašanj, ki so v marsičem skupna za obe stroki. Občna zbor obeh strokovnih zvez sta v polni meri uspela. Na občni zbor so poslane svoje delegate naslednje skupine rudarjev: Laško, Zagorje, Trbovlje, Hrastnik, Kočevje, Črna-Mežica, strokovne skupine kovinarjev pa iz Guštanja, Jesenic, Javornika, Kamnika, Trziča, Lesc in Ljubljane.

Občni zbor je otvoril predsednik JSZ tov. Žumer, kateri je uvodoma kratko naznačil potrebo reorganizacije dela v JSZ. Izjavil je, da pri porastu, katerega beleži v zadnjih letih JSZ, moramo izvesti delo v tem pravcu, ker brez ožjega in smotreno organiziranega sodelovanja celote v važnih gospodarskih borbah ne bo zmogla več svojih nalog.

Po njegovem poročilu je prevzel predsedstvo in nadalje vodil občna zbor tov. Volavšek iz Hrastnika. — Dnevni red občnega zbora je bil naslednji:

1. Otvoritev in ugotovitev sklepčnosti.
2. Organizacija in izvedba strokovnih zvez.
3. Volitev ožjega in širšega strokovnega odbora.
4. Strokovne zadeve: a) kje smo s sanacijo pokojninskega zavarovanja bratovskih skladnic; b) delo na izpremembi pravil II. rud. zadrage; c) poročilo o volitvah za Bratovsko skladnico in II. skupino rudarske zadrage; d) delo na ratifikaciji konvencije o ohranitvi pokojnin in nadej naših rudarjev in kovinarjev v tujih državah; e) urgencia ratifikacije »o delu in pomoči« za naše rudarje s strani Francije; f) sodelovanje in naše delo s krščansko strokovno internacionalo rudarjev in kovinarjev; g) delo na zbiranju statistike in razdelitve statističnega gradiva.
5. Oris novih socialnih zakonov in uredb s pravnega stališča.
6. Sklepi in raznoterosti.

K točki 2. je podal poročilo tov. tajnik Rozman. Ugotovil je, da je organizacija dela JSZ po strokovnih zvezah že dalje časa mišljena, vendar to ni bilo mogoče tako hitro izvesti. Sedaj pa nas delo sili, da ga kolikor mogoče poenostavimo in skušamo pritegniti k sodelovanju čim več tovarišev iz posameznih skupin prizadete stroke. Le na ta način bo namreč možno pravo in uspešno strokovno delo.

K točki 3. so tovariši predlagali, naj se izvolijo za obe stroki širši strokovni odbori, iz katerih naj se potem sestavi za vsako strokovno zvezo ožji odbor 5 članov, ki naj vodi vse delo v posamezni stroki.

V širši strokovni odbor, tako za rudarje kot kovinarje, je vsaka od zgoraj navedenih skupin določila enega člana.

K točki 4. je podal poročilo zopet tov. tajnik Rozman. Njegovo poročilo o sanaciji pokojninskega zavarovanja bratovskih skladnic priobčujemo na drugem mestu.

Poročilo je bilo izredno zanimivo in kaže, da se JSZ zanima in vodi skrb v vseh vprašanjih, ki se tičejo rudarjev

in kovinarjev tako doma kakor onih, kateri so odšli za kruhom na tuje.

K točki 5. dnevnega reda »Oris novih socialnih zakonov in uredb s pravnega stališča« je podal izredno zanimiv referat dr. Jože Pokorn iz Škofje Loke. Takih res stvarnih in nazornih predavanj bi želeli delavci čim več. Gre namreč tu za pravilno presojo in poimovanje raznih uredb in zakonov, kajti le, ako bodo delavci te stvari prav poznali, bodo mogli zakone tudi uveljavljati.

Pri točki 6. dnevnega reda so bili predloženi navzočim delegatom predlogi, katere so delegati soglasno odobrili. Ti zaključki glase takole:

1. Občna zbor pozdravita izvedbo strokovnih zvez in strokovnih odborov za večje in važnejše stroke. Potom strokovnih zvez bo omogočeno sodelovanje pri vodstvu našega krščanskega delavskega strokovnega gibanja tudi onim tovarišem, kateri so doslej svoje delo vršili samo po skupinah. Pri vsem tem bo s strokovnimi odbori dana podlaga za res aktivno in smotno delo za posamezne stroke, kar je spričo razmer in položaja delavstva velike važnosti.

2. Poročilo o poteku dela na sanaciji pri pokojninskem zavarovanju naših bratovskih skladnic sta občna zbor vzela z zadovoljstvom na znanje. Občna zbor sta mnenja, da je treba o stanju in razvoju dela za sanacijo pokojninskega zavarovanja naših bratovskih skladnic stalno informirati prizadeto delavstvo, kakor tudi s shodi in sestanki vplivati na odločilne faktorje, da se že vendar enkrat reši to pereče vprašanje. Rešitev, katero je našla in se za njo odločila anketa 9. marca v Belgradu, nas ne zadovoljuje. Prispevek je prenizko odmerjen in bodo zato sredstva za sanacijo še vedno nezadostna. Ker pa zaradi organiziranega odpora od strani delodajalcev ni pričakovati kakega zvišanja prispevkov pri obdavljenju naše rudniške in topilniške proizvodnje, zahtevamo, naj se sklepi belgrajske ankete od 9. marca t. l. čimprej izvedejo.

3. Po poročilu o volitvah zaupnikov v II. skupino rudarske zadrage je občni zbor strokovne zveze rudarjev sklenil naročiti vsem članom svojih krajevnih skupin, naj kot polnopravni člani II. skupine rudarske zadrage zahtevajo v smislu pravil zborovanje, na katerem naj iznesejo zahtevo po spremembi obstoječih pravil II. skupine rudarske zadrage.

Pravila te zadrage temelje na zakonu od 14. avgusta leta 1896 I. drž. zak. št. 156 in so bila odobrena od rudarskega glavarstva v Celovcu leta 1899. Od potrditve je poteklo 38 let. Razumljivo je zato, da so zato v marsičem potrebne izpremembe. Tozadevne predloge za spremembo navedenih pravil bo izdelal strokovni odbor rudarjev in jih pravočasno poslal vsem svojim krajevnim skupinam.

Prometni minister v mariborskih železniških delavnicah

Ob priliki odhoda dr. Beneša, ki je potoval skozi Maribor v svojo domovino, je spremljal dr. Beneša med drugimi tudi naš prometni minister dr. Spaho. Ob tej priliki je pregledal razne njemu podrejene prometne ustanove, predvsem pa mariborske železniške delavnice. Sprejel je tudi zastopnike delavstva. Od UJNZB je sprejel g. Vokača, Meniha in Lestika ter zastopnika JSZ tov. Reberška. Zastopniki delavcev so g. ministru ustno predložili glavne delavske zahteve.

Tov. Reberšek je interveniral, naj bi se našla možnost, da se razmere, v katerih se nahaja železničarski stan, izboljšajo. Ze v zadnjem proračunskem letu je moralo delavstvo praznovati večkrat, kar je delavstvo z ozirom na draginjo obmejnega Maribora silno občutilo. Naši dohodki so znižani na skrajni minimum, zato prosimo g. ministra, naj se dnevnic in premije povišajo vsaj na ono višino, kot so v drugih železniških delavnicah v Nišu, Kraljevu, Zagrebu itd. Točno smo informirani, da imajo v niški delavnici 600, 700 do 800 Din premije in tudi uvečane dnevnic so procentualno mnogo večje kot pri nas. To pa vključno temu, da so življenjske potrebščine drugje cenejšje kot pri nas, kar je g. minister tudi sam priznal. Kvalificirani delavci mariborske delavnice pa zaslužijo povprečno komaj 250—300 Din mesečne premije.

G. minister je obljubil, da bo delavske premije uredil. S tem pa nismo hoteli reči, da imajo delavci v Nišu in drugod

4. Konvencija o ohranitvi nadej iz pokojninskega in invalidnega zavarovanja je za naše izseljence rudarje in kovinarje velike in neprecenljive važnosti. Našim izseljencem so se dosedaj, razen v Nemčiji, izgubile vse pravice, katere so si pridobili pri invalidnem in starostnem zavarovanju po posameznih evropskih državah. Ogrorni zneski so bili s tem izgubljeni — prizadeti izseljenci pa so morali stradati in končno padli v breme javne dobrotelosti. Zato mora biti naša skrb, da tudi naša država uzakoni to konvencijo in tako omogoči našim izseljencem priti do njihovih pravic, poleg tega pa s tem omogoči našim izseljencem iste pravice, kot jih uživajo izseljenci drugih držav — to se pravi, doseči enakopravnost z domačimi delavci v državah, v katerih naši izseljenci prebivajo.

Ratifikacija te konvencije je velike gospodarske važnosti ne samo za izseljence, marveč tudi za državo samo. Dotok denarja v državo bo večji in odpadla bo v veliki meri skrb za one, kateri so se izčrpali od dela v tujini vrnili v domovino. Zato občna zbor naročata strokovnim odborom, da JSZ zainteresira za to vprašanje vse odločilne faktorje in dela na tem vse do tedaj, da se tudi pri nas ta konvencija uzakoni.

5. Največ izseljencev rudarjev iz naše ožje domovine je v Franciji. Le-ti pa v Franciji ne uživajo takih pravic kot n. pr. Italijani, Poljaki in drugi. Ze več let se govori, da bo med našo državo in Francijo sklenjena reciprociteta pogodba o socialnem zavarovanju. Ta pogodba je bila med zastopniki obeh držav sklenjena leta 1932 v Parizu. Naš parlament jo je odobril, čaka samo še odobritve francoskega parlamenta. Vzroki, da se pogodba ne ratificira s strani Francije, so zunanje-političnega značaja. V tem pogledu smo veliko zamudili. V decembru smo s Francijo sklepali novo trgovinsko pogodbo. Ob tej priliki je JSZ s posebno predstavo opozorila ministra za socialno politiko na rešitev tega vprašanja. Dobili smo odgovor, da so se potrebni koraki ob tej priliki storili, vendar konvencija še ni ratificirana.

Ker je to vprašanje velike važnosti, naročata občna zbor strokovnim odborom in JSZ, naj vztrajno delajo na tem, da se tudi to vprašanje čimprej povoljno reši.

6. Poročilo o delu in sodelovanju JSZ s strokovno internacionalo kršč. rudarjev in kovinarjev sta zbor vzela z zadovoljstvom na znanje. Spričo razmer, v katerih se delavstvo nahaja, so mednarodne vezi z delavstvom drugih držav nujno potrebne. Kakor kapital ne pozna nobenih meja, tako mora tudi delavstvo v obrambo svojih pravic združiti svoje sile in jih povezati s tovariši istih nazorov in stremljenj v drugih državah.

7. Občna zbor naročata svojim strokovnim odborom, da skrbno delata na izvedbi dobrih organizacijskih zborov, kakor tudi na zbiranju statističnega gradiva.

Le z našo aktivnostjo in skrbjo na izboljšanje položaja našega delavca doma in na tujem bomo imeli pravico do obstoja.

Tekstilno delavstvo

Jarše. V nedeljo se je vršil pri nas občni zbor skupine tekstilnega delavstva. Navzočih je bilo 100 članov skupine. Občni zbor je vodil naš agilni predsednik tov. Škofic Ciril. Poročila odbornikov so bila stvarno in dobro sestavljena. Iz njih smo spoznali, da smo imeli na čelu naše skupine najboljše tovariše, ki so vso svojo skrb in ves trud posvetili skupnosti in žrtvovali za to veliko prostega časa. Na občnem zboru je govoril tudi predsednik JSZ tov. Srečko Žumer. Po odobrenih poročilih smo izvolili tudi odbor z tov. C. Škoficem na čelu. Pri slučajnostih smo govorili o najvažnejših zadevah organizacije in delavstva v podjetju in izven podjetja. Za nekaj važnejših primerov smo sklenili, da se takoj napravi potrebno posredovanje. Želimo le eno, in sicer: da bi se naše članstvo bolj živahno udeleževalo dela v skupini, pridno hodilo na sestanke in tam tovariško obravnavalo vsa aktualna vprašanja. Potrebna je vzgoja in izobrazba predvsem delavstva, da je lahko kos svojim težkim nalogam, ki jih mu stavlja na poti današnji čas. Poleg sicer zelo potrebnega razvedrila, ki ga naše zdravje nujno zahteva, žrtvuemo nekaj časa tudi naši organizaciji, od katere je odvisen naš kruh in položaj. Zato pa, kadar je sestanek, zborovanje ali občni zbor, vsi kot en mož skupaj na zборе, saj s tem pokažemo svojo zrelost, moč in voljo.

Kranj. Kranjska strokovna skupina bo za 25. aprila 1937 sklicala sestanek organizacijskih in obratnih zaupnikov iz vseh kranjskih tekstilnih tovarn. Za ta sestanek pridejo v poštev tudi organizacijski in obratni zaupniki iz drugih strok. Naprosili smo dr. Stanovnika z Jesenic, da nam bo predaval »O sodni zaščiti obratnih zaupnikov«. Razložil nam bo tudi pomen in delovanje obratnih zaupnikov. Za ta sestanek bodo vsi prizadeti pisмено obveščeni. Vsak izmed teh naj pripelje s seboj še svojega tovariša. Sestanek se bo vršil v moški obednici v Delavskem domu točno ob 9. uri. Radi tega Vas naprošamo, da upoštevate točnost. Tovarišice! Zopet Vas kliče organizacija, katera hoče, da izboljša Vaš položaj. Od Vas samih je odvisno, koliko bodo spoštovali podjetniki delavsko socialno zakonodajo in koliko upoštevali Vaše zahteve v posameznih podjetjih. V današnjem javnem življenju ne pomeni posameznik nič, ampak samo celota. Ako bo tekstilno delavstvo stalo ob strani in se ne bo zanimalo za delavski pokret, je nevarnost, da bodo podjetniki kolektivno pogodbo odpovedali. Šele takrat bo delavstvo izprevidelo svoje napako, toda bo prepozno. Sedaj je čas, da se delavstvo iznova zave važnosti strokovnega pokreta. S takimi sestanki hoče kranjska skupina dati delavstvu vpogled v delavsko socialno zakonodajo. Zato na delo, ker le z delom si bomo ustvarili in izboljšali svoj življenjski položaj.

Smartno pri Kranju. Sestanek organizacijskih zaupnikov za smartinsko faro se preteklo nedeljo ni vršil. — Ta sestanek bo v nedeljo, dne 18. aprila 1937, ob 10 dopoldne v Smartinskem domu. Tovarišice, pridite na sestanek, ker je zelo važen.

Opekarsko delavstvo

Bobovk. Kakor je že bilo javljeno v zadnji »Delavski Pravici«, se vrši v nedeljo, dne 18. aprila 1937, ob 10 dopoldne v gostilni Lakner na Kokrici sestanek za opekarsko delavstvo. Važno je, da se sestanka polnoštevilno udeležite vsi, ker le s tem bomo pokazali našo enotnost. Sestanki so merilo naše moči in udarnosti. Enotnost pa ravno sedaj najbolj potrebujemo, ko se pripravlja nova etnotna pogodba za vse opekarsko delavstvo. Kolikor bomo bolj strnjeni in enotni, toliko boljši bo naš življenjski položaj. Ta dan naj bo na razpolago organizaciji, zato vse drugo na stran.

Začasna premostitev. Brzojavno je bil tov. Žužek France začasno prestavljen v Banjaluko kot nadomestnik na tamkajšnjo Borzo dela. Odpotoval je tov. Žužek v torek zvečer. V Banjaluki ostane predvidoma kak mesec dni.

Delavska pravica

Izhaja vsak četrtek popoldne, v slučaju praznika dan prej • Uredništvo in uprava: Miklošičeva c. 22/1 • Nefrankirana pisma se ne sprejemajo • Oglasi, reklamacije in naročila na upravo: Miklošičeva cesta 22/1 • Oglasi po ceniku • Telefon 2245 • Številka čekovnega računa 14.900

Posamezna številka Din 1— • Cena: za 1 mesec Din 4—, za četrt leta Din 10—, za pol leta Din 20—, za celo leto Din 40—, za inozemstvo stane mesečno Din 7—

Urejuje in za uredništvu odgovarja Lombardo Peter • Izdaja za konzorcij Delavske Pravice: S. Žumer • Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čož

Lesno delavstvo

Dovže. 18. aprila ob 10 dopoldne se bo vršil sestanek lesnega delavstva v prostorih gospoda Goljata v Dovžah. — Sestanka se bo udeležil tudi delegat JSZ iz Ljubljane, kateri bo poročal o splošnem delavskem položaju. Vabljeni so vsi tovariši, organizirani ali neorganizirani, kakor tudi delavstvo iz sosednje Mislinje. Z ozirom na važnost sestanka, na katerem se bo izvolil pripravljajni odbor za tukajšnjo podružnico JSZ, se poziva vse članstvo, da se sestanka polnoštevilno udeleži.

Preserje pri Radomljah. V nedeljo, dne 11. aprila, se je vršil pri nas ustanovni občni zbor strokovne skupine lesnega delavstva. Delavstvo lesne tvrdke Stare je bilo že dosedaj organizirano, ni pa imelo od oblasti potrjenih pravil in je bilo priključeno k strokovni skupini na Duplici. Z ustanovnim občnim zborom je skupina zadobila pravno veljavnost obstoja in delovanja na podlagi odobrenih pravil. Delavstvo v tem obratu je tudi že marsikaj pridobilo v podjetju, čeravno je komaj eno leto organizirano. Občni zbor je pokazal, da se delavstvo dobro zaveda, kolike važnosti mu je delavska strokovna organizacija. Zastopnik centrale tov. Lombardo je izčrpno poročal o položaju lesnega delavstva drugod in o pomenu strokovne organizacije za lesno delavstvo, ki je s svojimi delovnimi in plačilnimi razmerami med vsemi drugimi gospodarskimi panogami na najslabšem mestu. Lesno delavstvo je v zadnjih letih preživljalo težke razmere. Plačilni pogoji so padli tako, da so delavci prejeli po večini po 1,50 do 2.— Din na uro. Le redki so bili, katerih plače so presegle to vsoto. Občni zbor je soglasno ugotovil, da je za izboljšanje gmotnih in socialnih interesov zaposlenega delavstva edino merodajna strokovna organizacija, zato poziva vse lesno delavstvo, da se čim tesneje oklene svoje strokovne organizacije ter se ramo ob rami bori za izboljšanje svojega položaja. Pri volitvah je bil izvoljen sledeči odbor: za predsednika Drolc Anton, za podpredsednika Zalkar Mihael, tajnika Jankovič Franc, za blagajnika Jožef Ručigaj in za gospodarja Lukan Jože; namestniki: Zupan Ivan, Ivan Gaberšek in Rode Ivan; v nadzorstvo: Korošec Jožef, Kobilca Ignac in Škrjanc Ivan. — Novi odbor nam daje vse garancije, da bo organizacija tudi v bodoče hodila po poti, ki je edino prava za zaščito delavskih interesov. Dejstvo, da se med nami nahaja nekaj ljudi, ki se morda s takim stališčem ne strinjajo, nas pri našem nadaljnjem delu ne bo prav nič oviralo. Storimo vsak svojo dolžnost napram organizaciji in bo tudi organizacija po svoji moči mogla uspešno delovati v prid našim skupnim interesom.

Stahovica. V nedeljo, dne 1. aprila, se je vršil pri nas dobro obiskan sestanek lesnega delavstva kamniške korporacije skupno z delavci podjetja Kaolin v Črni. Na sestanku se je v glavnem razpravljalo o težnjah delavstva obeh podjetij, katero kljub vsemu prizadevanju nima urejenih delovnih razmer tako, kakor bi bilo to potrebno. Na sestanku sta kot zastopnika centrale poročala tovariš Toman in Bore o položaju lesnega delavstva. Krajevni funkcionarji in zaupniki so podali poročila o razmerah, ki vladajo v navedenih podjetjih. Organizacija stalno opozarja podjetje na vse nepravilnosti in nezakonitosti, toda prizadeti imajo navadno zaprta ušesa in stalno odklanjajo pravično ureditev delovnih in plačilnih razmer, zaradi česar se ni čuditi, da se pojavlja med delavstvom vedno večja nevolja. Korporacija je bila pred časom predložena spomenica, v kateri so bili navedeni glavni nedostatki v podjetju z ozirom na delovno razmerje in izvajanje socialno-zaščitnih zakonov. Na to spomenico korporacija doslej še ni dala nobenega odgovora in je delavstvo na tem sestanku ponovno odločno zahtevalo, naj podjetje da v določnem času odgovor na stavljenе zahteve. Na sestanku se je žal moralo tudi ugotoviti, da je med delavstvom še vedno nekaj takih, ki se ne zavedajo svojih dolžnosti do organizacije. So pa tudi taki, ki so pod vplivom raznih hujšakcev in ljudi, ki jim ni za to, da se izboljša njihov položaj, ampak le za to, da lomijo solidarnost delavstva. Delavstvo naj se takih stremuhov izogiba in naj se ravna edino le po navodilih svoje strokovne organizacije.

Preddvor. V nedeljo, dne 18. aprila 1937, se vrši popoldne ob 3 sestanek lesnih delavcev pri tov. Dolinšku v Tupalčah. Porazgovorili se bomo o položaju lesnega delavstva. Zato ste vsi tovariši, kateri ste že sodelovali v našem pokretu, iskreno vabljeni. Tovariši — ne bojzani, ampak dela potrebujemo, če hočemo, da si izboljšamo svoj položaj. Zato vsi na sestanku.

Št. Vid nad Ljubljano. V nedeljo, 18. aprila, ob 9 dopoldne se bo vršil v Ljudskem domu sestanek strokovne skupine lesnega delavstva. Na sestanku se bo razpravljalo o vprašanju obnove kolektivne pogodbe v vseh onih podjetjih,

Kje smo s sanacijo pokojninskega zavarovanja Bratovske skladnice

Primanjkljaji za pokojninsko zavarovanje Glavne bratovske skladnice v Sloveniji so predvideni, da bodo v teku prihodnjih desetih let znašali do 60 milijonov Din. To je znesek, kateri z vso resnostjo in stvarnostjo govori, kako nujno in neizbežno potrebno je, sanirati pokojninsko zavarovanje naše Glavne brat. skladnice v Ljubljani.

V marcu t. l. se je v Belgradu vršila anketa, katero je v pogledu vprašanja sanacije pokojninskega zavarovanja Glavnih bratovskih skladnic v državi sklicalo ministristvo za gozdove in rudnike. Te ankete so se iz Slovenije udeležili tajnik Delavske zbornice Uratnik, bivši veliki župan dr. Sporn in Kemperle Blaž za Bratovsko skladnico. Anketa je razpravljala o centralnem fondu, višini in načinu obdavčitve rudarske proizvodnje v državi.

Glavna bratovska skladnica v Belgradu se je ob tej priliki izrekla, naj se centralni fond za sanacijo pasivnih Bratovskih skladnic ukine. Tisti, kateri so potrebni sanacije, naj to izvrše sami, ker so po vsej verjetnosti po svoji krivdi prišli v tak položaj. Resnica je seveda ravno obratna, kar se je na anketi tudi ugotovilo. Slovenska Bratovska skladnica je storila vse, da sanira pokojninsko zavarovanje, vendar so vsa prizadevanja spriču položaja, v katerem se je skladnica v teku zadnjih let nahajala, ostala brezuspešna. Vzroke, kateri so dovedli slovensko pokojninsko zavarovanje rudarjev in kovinarjev na rob propada, smo že večkrat navedli. Težak udarec je bil zadan zavarovanju z vojnimi posojili. Ta denar je za zavarovanje izgubljen. Drugo je to, da so se v teku zadnjih let vršile po slovenskih rudnikih velike redukcije. Te redukcije so povzročile to, da so starejši rudarji kljub temu, da bi bili še nekaj let sposobni vršiti delo, šli v pokoj, mlajši pa na cesto. Da smo imeli veliko redukcijo delavstva, pa tudi znižanje plač, dokazujejo številke. Tako so znašali zaslužki pri Glavni bratovski skladnici v Ljubljani zavarovanega delavstva za leto 1929 — 180 milij. Din, kateri so padli v letu 1936 na 65 milijonov dinarjev.

Slovensko delavstvo je za sanacijo svojega zavarovanja veliko prispevalo. Tako so znašali zaslužki po posameznih Glavnih bratovskih skladnicah v l. 1935:

v Belgradu . . .	100 milij. Din.
v Sarajevu . . .	65 milij. Din.
v Ljubljani . . .	65 milij. Din.
v Zagrebu . . .	28 milij. Din.
v Splitu . . .	5 milij. Din.

Prispevki za pokojninsko zavarovanje Bratovskih skladnic pa so znašali:

v Belgradu . . .	6,5 milij. Din.
v Sarajevu . . .	4.— milij. Din.
v Ljubljani . . .	12,5 milij. Din.
v Zagrebu . . .	2,5 milij. Din.
v Splitu . . .	0,7 milij. Din.

Iz tega sledi, da so na področju ljubljanske Bratovske skladnice dali delavci in delodajalci za svoje zavarovanje 20%, v Belgradu in Sarajevu po 6%, v Zagrebu pa 8%. To se pravi, da so slovenski rudarji in kovinarji dali trikrat več za zavarovanje, kot rudarji na jugu države. Kljub vsem tem žrtvam pa ta sredstva za sanacijo še vedno ne zadoščajo. Primanjkljaj za pokojninsko zavarovanje Bratovske skladnice v Sloveniji za leto 1937 je ocenjen na 4,150.000 Din, kateri bo vsako leto večji, tako da bo v letu 1941 že presegel vsoto 5 milij. Din. Pri tem primanjkljaju pa še niso všteti zneski, katere mora plačati rudarska in topilniška industrija Slovenije SUZOR-u, Pokojninskemu zavodu in Zelezniškemu humanitarnemu fondu kot odškodnino za ukinitve »Pokrajinsko pokojninskega sklada«.

Na tej anketi je bil osvojen predlog, da se vsa rudarska in topilniška proizvodnja v državi obdavi z zneskom pol odstotka na vrednost produkcije, 2% pa na premož, katerega uvozimo. Ta sredstva seveda zdaleka ne bodo v stanu kriti primanjkljaja. Na anketi so poudarjali, da naj del sanacij pokojninskega zavarovanja rudarjev in kovinarjev Slovenije nosijo interesi sami. Ti so se seveda tega branili in ugotavljali, da že itak nosijo veliko večja bremena, kot delavstvo in industrija na jugu države. Končno pa se je le osvojil predlog, da bo del sanacije pokojninskega zavarovanja slovenske Bratovske skladnice nosila industrija rudarske in topilniške industrije Slovenije. Rečeno je namreč bilo, da bo prispevek, katerega bo morala plačevati slovenska industrija, zdaleka nižji, kot je

katera so zadnje odgovorila. Dolžnost vseh mizarskih pomočnikov je, da se tega važnega sestanka udeležijo. Poročal bo zastopnik centrale, zato vsi in točno.

bil prispevek, katerega je plačevala za Pokrajinsko pokojninski sklad Slovenije.

Zato je bil sprejet predlog, da se deli primanjkljaj, ki nastaja pri pokojninskem zavarovanju slovenske Bratovske skladnice, v dva dela: v deficit oddelka za staro-upokojeence in deficit oddelka za novo-upokojeence. Kritje za primanjkljaj v oddelku za staro-upokojeence naj se dobi v teku prihodnjih 10 let iz imovine Pokrajinsko pokojninskega sklada Slovenije, ki znaša še okrog 8 milij. dinarjev, ostanek pa s posebnim prispevkom, s katerim bi se obdavčila vsako leto posebej rudarska in topilniška proizvodnja Slovenije. Na podlagi cenitve tega primanjkljaja bi znašal prispevek slovenske rudarske in topilniške industrije, v oddelku za staro-upokojeence, 1½%, to je ca. 750.000 Din. Po nekaj letih pa bi se ta prispevek dvignil na 2 in pol milijona dinarjev. Kakor je že ugotovljeno, je ta prispevek v resnici nižji od onega, katerega je slovenska industrija pred časom plačevala v »Pokrajinsko pokojninski sklad za Slovenijo«.

V oddelku za novo-upokojeence pa bi se kril primanjkljaj iz prispevkov, kateri se bodo zbirali od uvoženega premoga in splošne obdavčitve rudarske proizvodnje.

Borba v Črni — Kaolin

Delavstvo v Črni-Kaolin je bilo prisiljeno, da je energično protestiralo proti razmeram, ki vladajo v tem podjetju. Prav za prav so te razmere dokaz, kako prefriganost postopajo podjetniki, da bi bilo delavstvo nezmožno braniti svoje pravice. Meščansko časopisje vedno vpije, da je razredni boj škodljiv in da ga je treba preprečiti. Seveda pri tem neče pokazati na pravega krivca — nositelja in povzročitelja razrednega boja. Kaže le na delavstvo, dočim prezre kapitalista, ki je edini povzročevalec razrednega boja.

Delavstvo v Črni-Kaolin se je organiziralo, ker so ga k temu prisilile razmere v podjetju. Organizacija je že od vsega početka upoštevala tudi težave podjetja in se je trudila na vse načine, da bi se vsa vprašanja, ki so se tikala podjetja, reševala na prijateljski in sporazumen način. Na videz je bilo tudi podjetje tega mnenja, dejansko pa ne. Kajti niti del. strokovna organizacija, niti delavski obratni zaupniki niso uživali od strani podjetja takega upoštevanja, kakršno bi bilo potrebno, da bi se delavstvo v resnici moglo uveljaviti.

V vsakem podjetju nastajajo skoraj vsaki dan nova vprašanja, katera se morajo rešiti. Tudi v tem podjetju. Toda nikoli nismo mogli priti do jasnosti, obratovodstvo se je izgovarjalo na centralo, centrala na obratovodstvo. Oba sta iznašala pritožbe proti delavstvu, dosledno sta pa zavračala predloge delavstva, da se vsedeta skupaj z delavstvom, da skupaj premotrijo položaj in da tudi skupaj rešijo nastala vprašanja. V celoti je bila na pritisk oblasti le dvakrat taka skupna razprava. Zadnja 11. avgusta 1936. Na tej razpravi, katero je vodila Inspekcija dela, je v točki 5. podal lastnik podjetja načelno izjavo zaradi zopetnega sprejema reduciranega delavstva. Po tej izjavi je podjetje pripravljeno prvenstveno sprejeti nazaj reducirano delavstvo, vendar pa le v toliko, v kolikor ne bi hoteli reducirani delavci sprejeti dela za plačo, ki jim gre po delu, ne pa po kategoriji.

V zimskih mesecih je delo v obratu počivalo, ker ni bilo naročil. V začetku aprila t. l. so zopet pričeli z obratova-

Anketa je bila mnenja, da bi se način obdavčitve slovenske premogovne in topilniške industrije določal pri glavni Bratovski skladnici v Ljubljani. Ta doklada bi se lahko določila na produkcijo ali mezde.

S tem je doseženo to, da so rudniki na jugu države pristali vsaj na delno obdavčitev rudarske produkcije. Vprašanje je sedaj samo, ali bo slovenska rudarska in topilniška industrija to sprejela brez kakih protiukrepev. Prav tako je važno, kje se bo ta prispevek iskal. Da bi se naložil na mezde, ni misliti. Odtegljaji na mezdah so po našem mnenju dosegli svojo višino in bi delavstvo ne preneslo v tem pogledu nobenega zvišanja več. Možen je samo prispevek na produkcijo. Sicer bo končno to plačal itak konsument. Zato mislimo, da bo slovenska rudarska in topilniška industrija tudi to sprejela in ne bo delala proti tej, za slovenske rudarske in topilniške delavce sicer skromni rešitvi, še kakega posebnega vprašanja.

Prav bi bilo, da bi se to čim prej rešilo in izdala uredba, da tako pridemo vsaj do delne sanacije in to res sanacije, ki bo stvari nekaj koristila.

njem. Podjetje se pa ni držalo načel, ki jih je samo poudarilo na citirani razpravi. Zaposlilo ni niti vseh obratnih zaupnikov, niti delavcev, ki so bili v podjetju zaposleni že 8—10 let. Nasprotno je pa sprejelo nekaj popolnoma novih delavcev, ki še niso bili nikoli zaposleni v tem podjetju, nekatere poklicalo, dasi so bili takrat zaposleni drugod. Obratovodja je bil zlasti proti obratnim zaupnikom. Po svoji funkciji so seveda prišli z njim večkrat v stik. Vse, kar so grajali ali kaj podobnega, je skoraj gotovo vzel ravnatelj kot akt proti njegovi osebi, in je pripovedoval, da so obratni zaupniki surovi in podobno. Torej obratni zaupniki so bili žrtev svojega zaupniškega delovanja. Glavnega obrat. zaupnika so sprejeli nazaj le na posredovanje Delavske zbornice.

Nesporazum med delavstvom pa ni nastal pri zopetnem sprejemu v delo le zaradi načina, kako se delavci sprejemajo, ampak tudi zaradi drugih slabih pojavov. Zniževali so plače, obremenjevali delavstvo z režijskimi stroški, ki grede drugod v breme podjetja, tukaj pa v breme delavstva. Delavstvo je hotelo, da se vendar enkrat ta vprašanja rešijo, zato je prosilo Delavsko zbornico, da doseže razgovor na kraju samem. Ta naj bi se vršil v soboto, 10. aprila 1937. Toda g. ravnatelj je nastopil napram zastopniku Del. zbornice in zastopnikom delavstva, da je bil vsak razgovor nemogoč in že vnaprej obojen na neuspeh. Ravnatelj je naravnost napovedal boj delavstvu. Radi tega je poslalo delavstvo podjetniku posebno spomenico, v kateri je izjavilo, da ne more pod takimi pogoji še dalje vršiti dela.

Podjetje govori o »nahujskanem« delavstvu in o protizakonitem postopanju. Delavstvu ne bo težko dokazati, na kateri strani je hujskanje in protizakonito postopanje, in kdo je kriv sedanjih napetih razmer.

Razveseljivo je to, da je delavstvo solidarno. Če je kdo menil, da ga bo mogel z raznimi taktičnimi potezami razbiti, se je zelo motil. In prav je tako: kajti le v slogi je moč, pa tudi zmaga!

Važno vinogradniško vprašanje

Vedno slišimo o strokovni usposobljenosti viničarskih delavcev. Res je, da treba viničarju strokovne izobrazbe, ali žalibog, ako viničar zasluži 4, 5, 6 dinarjev dnevno, potem pa lahko korajžo do takega dela zgubi. Napačno je tudi to, da se po mnogih krajih hlapec in dekla omožita in gresta na viničarijo, kjer se z gospodarjem pogodita za vsako ceno, samo da dobita viničarijo. Preseljujeta se radi neznanja potem z ene viničarije v drugo in pokvarita pri tem še mogoče znosne službene pogoje pri enem, potem pri drugem gospodarju. Radi tega ima njun naslednik še težje stališče, ki se kot kvalificiran viničar zaveda odgovornosti za pravilno obdelovanje vinograda.

Ze ob času rezitve moremo na vinogradu spoznati, kje je strokovno sposoben viničar in kje ne. Imamo »Uredbo o viničarskem redu«, katera jasno določa, kdo je lahko viničar. Zato zahtevamo, da naj župani izdajajo viničarske knjizice le resničnim viničarjem, kakor to določa citi-

rana uredba, in ne vsakemu, kakor se to večkrat dogaja.

Vinogradnike pa opozarjamo, da naj jemljejo v službo le viničarje z viničarskimi knjizicami. Govorjenje, da vinogradi pešajo, ima tudi v navedenem svoj vzrok, kakor tudi v tem, da poleg strokovno nesposobnega viničarja oskrbujejo vinograde strokovno nesposobni oskrbniki. Oboje se je posebno opazilo lansko leto. Ni vsak »upokojeence« že kvalificiran oskrbnik, kateri eno leto viničarja gleda pri delu, potem pa že hoče več vedeti, kakor drugi pravi oskrbnik, kateri je imel šole in ima praktične skušnje v tej stroki, ali pa viničar, kateri je morda že 20—30 let vinograd obdeloval.

Še ponovimo! Vinogradniki naj jemljejo za viničarje le prave viničarje in take oskrbnike, kateri znajo teoretično in praktično opravljati vsa vinogradniška dela. Pozivamo pa istočasno vinogradnike, da kvalificirane viničarje tudi tako plačajo, da bodo imeli tudi veselje za strokov-

† Tovariš Franc Primc

Dne 7. aprila je zatisnil svoje oči v najlepši moški dobi tovariš Franc Primc. Postal je žrtev proletarske bolezni — tuberkuloze. Z njo se je boril več let, bil tudi v zdravilišču na Brestovcu, kjer se je dobro opomogel.

Ko bi bil v boljših gmotnih razmerah, bi se morda rešil. Toda pomanjkanje ne zdravi tuberkuloze, ampak jo pospešuje. Umrl je tako, kakor se spodobi zavednemu krščanskemu socialistu: z Bogom lepo spravljen in dobro pripravljen za zadnjo pot.

Pokojni tovariš Primc je bil izrazita borbena in zavedna delavska natura. Dobro se je zavedal temeljne resnice za boljše delavsko bodočnost, katere se delavstvo vse premalo zaveda, da je

močno in sposobno udeleževanja le organizirano delavstvo. Zaradi tega je pričel organizirati na terenu, ki je zahteval le neustrašene značaje. Proti pričakovanju se je zelo lepo razvila organizacija JSZ v kemični tovarni v Mostah. Kot dosleden delavski voditelj ni bil priljubljen pri vodstvu podjetja. Dokler je bil zdrav in za delo sposoben, mu ni moglo priti do živega. Kakor hitro je pa zbolel in bil bolan preko 4 tednov, se je poslužilo zakona in mu odpovedalo službo. Sicer pokojni Primc itak ne bi mogel iti več na delo v tako nezdravo tovarno, vendar je podjetje pokazalo s to odpovedjo, kako neljubi so mu taki delavci. Se je pač zavedalo, da je bil Primc duša delavskega gibanja. In je pravilno presojalo. Kajti ko je odšel tovariš Primc, je tudi organizacija usahnila.

Življenje tovarišu Primcu ni bilo mehko postlano. Delil je pač usodo vseh zavednih delavcev. Dasi je umrl mlad, je veliko dobrega napravil za delavstvo. Prepričani smo, da so ta dela veliko zalegla na edino objektivni in pravični sodbi. Počivaj v miru — tovariš trpin!

Doma in po svetu

V Belgrad sta prišla turški ministrski predsednik Izmet Ineni in zunanji minister Ruždi Aras. Turški predsednik je izjavil, da goji ves turški narod čustva prijateljstva in zvestobe nasproti Jugoslaviji. Ta obisk je pomemben dogodek v sporu številnih posetnikov Belgrada v zadnjih mesecih.

Tudi avstrijski kancler Schusehnigg bo posejil Belgrad, kakor poročajo nekateri inozemski listi. V toku so razgovori za zbliznanje in sodelovanje vseh podonavskih držav. Temelj tega približanja je nedavno podpisana prijateljska pogodba med Italijo in Jugoslavijo. Sledili naj bi sporazumi držav Male zveze z Avstrijo in Madžarsko.

Belgijski katoliški fašisti so bili pri nedeljskih volitvah v Bruslju hudo poraženi. Kandidat združenih demokratičnih strank katoličanov, socialistov in liberalcev ter komunistov ministrski predsednik Van Zeland je dobil 277.000 glasov. Voditelj fašističnega »Rexa« Degrell pa je s pomočjo flamskih nacionalistov dobil le 69.000 glasov. To je bila prava borba med demokracijo in fašizmom. Zmagalo je stvarno delo za zboljšanje družabnih razmer nad demagogijo belgijskega fašizma. Zanimivo je, da je proti fašizmu, ki imajo tesne zveze z nemškimi narodnimi socialisti, odločno nastopil tudi belgijski kardinal-primas in se izrekel za demokracijo. Smatrajo, da je belgijska demokracija z nedeljsko zmago dobila prvo in morda že odločilno bitko s fašizmom.

Proti okrožnici sv. očeta, ki se je tako odločno zavzel za nemške katoličane, pripravljajo po nekih poročilih nemška diplomacija oster protest. Kot posebna značilnost se naglašava prav te dni dosežena sprava med Hitlerjem in starim generalom Ludendorffom. Ta stari nemški general, ki je že pred leti ustanovil svojo poganško versko sekto in je strasten sovražnik vsega krščanstva, je bil dosedaj hud nasprotnik narodnega socializma. Hitlerjevi pristaši doslej niso smeli biti pripadniki Ludendorffove vere. Sedaj pa so dobili generalovi nauki prost dostop v stranko in v armado.

V Rusiji se nadaljuje čiščenje. Te dni je bil odstavljen in zaprt šef boljševiške tajne policije GPU Žid Jagoda. Na njegovo mesto je bil postavljen Rus Ježov z nalogo, da to ustanovo temeljito preuredi. Jagoda je bil baje v zvezi s Trockim.

Več angleških državljanov, ki so imeli v Abesiniji svoje trgovine, so Italijani izgubili. Navajajo, da so opravljali poleg trgovskih tudi vohunske posle.

V Palestini uprizarjajo Arabci še kar naprej nemire in atentate. Iz angleških skladišč so si nabavili velike množine orožja in streljiva. — Angleška komisija,

no pravilno obdelovanje vinograda. Glede oskrbnikov pa še pripomnimo, da kdor jih že mora imeti, naj dobi res sposobne, pa naj jih potem tudi pošteno plača. Kdor pa tega ne bi zmoget, pa naj raje sam vodi delo, a tiste stotake, ki jih izmeče za razne nesposobne oskrbnike, pa naj da viničarjem v obliki dostojnejše plače. Le na ta način bodo vinogradi vzorno obdelovani in prinašali tudi večje dohodke, tako vinogradnikom kot tudi viničarjem.

ki je raziskovala palestinske razmere, predlaga razdelitev dežele v dva dela: židovskega, ki bi bil pod angleškim protektoratom, in arabskega, ki bi se priključil Iraku. Arabski voditelji pa tudi s tem niso zadovoljni.

Romunskega princa Nikolaja je kronski svet izobčil iz romunske vladarske hiše. Princ se ni hotel ločiti od svoje sedanje meščanske žene.

Kovinarji

Javornik. V vednost članstvu! Odbor se je na seji konstituiral sledeče: Joško Svetina, predsednik, Tine Smolej, podpredsednik, Rudi Gerdej, tajnik, Frane Noč, blagajnik. Članstvo skupine narašča. Zato je potrebno, da se osnuje zbor zaupnikov. Odbor bo določil za vsak oddelek organizacijske zaupnike. Dolžnost vsakega člana je, kadar bomo katerega obvestili, da se odzove vabilu in pride na sejo. Če bo vsak storil svojo dolžnost, bo to v korist celote, kajti le v disciplini je moč naše organizacije.

Kamnik. V četrtek, 1. aprila, se je vršil dobro obiskan članski sestanek naše skupine. Sestanek je otvoril in vodil predsednik tov. Stare Ivan, ki nam je na kratko tudi pojasnil položaj v tovarni. Tajnik JSZ tov. Rozman Joško nam je

Brezposelni

Roman

Angleški napisal Walter Briesley

Poslovenil Radej Ciril

Deček je zdirjal v park. Pri tisti priči se mu je razblinil dvom o očetovem srečnem življenju. Izgubil je zavest o vsem tem, pa tudi hvaležnost ga je takoj minila. Ivan je nekaj časa gledal za njim. Uganil je vsa ta dečkova čustva in misli. Okrenil se je zopet proti igrišču. Bil je malo žalosten.

Woodgateski klub je dobil sto šestdeset štiri točke. Vodja wingroveskega kluba je otvoril drugi del igre. S seboj je privedel mladega fanta, ki je nosil naočnike v roženem okviru. To je bil rudniški nadzornik.

»Lej no, koga je vodja pripeljal s seboj!« je vzkliknil Benov Jakob, se obrnil najprej k Ivanu, potem pa k svojemu sosedu na desni. »No, kdo bi si mislil! Ta človek pa ni dober igralec. Partija gre v nič. To bo lep polom!« Pod svojimi nogami je zagledal cigaretni zavojček, ki je bil prazen. Začel je mehnično tipati po žepu. »Posodi mi cigareto, Bill,« je dejal možu na desni. »Vse sem že pokadil. Mislim, da bi tega človeka nihče niti ne opazil, če bi prišel na igrišče skupaj s Tomažem.« je porogljivo pripomnil in potegnil dim v pljuča. Zdajci pa je dvignil glas in zaklical proti igrišču: »Kje je Followsov Tomaž? Tale fant ne zna igrati.« Vsenaokrog, kjer so sedeli gledalci, je zaplaval val smeha. Tu cinični, tam odkrito dovtipni. Bilo je, kakor da veljajo igralcem, ki so nosili brezhibne športne obleke. Pri vsem tem pa so gledalci pokazali smisel za šport in nepristranost. Ob pričetku partije so plo-

Nameščenec

Razmere nameščencev v drugih državah

Nadzorni urad dela (po naše »inspekcija dela«) za nameščence so ustanovili v Švici in na Ogrskem. Ta urad ima namen, da nadzira plače, kakor tudi zabranjuje poslabšanje materialnega stanja nameščencev. V njegovo kompetenco spada tudi skrb, da se nameščenci ne sili k čezurnemu delu, ki ne bi bilo plačano. Ta nadzorni urad skrbi tudi za to, da se obrati in pisarne zapirajo v smislu predpisov. Tudi pri nas imamo urad, ki ima sličen namen, samo da svojih poslov ne opravlja dovolj vestno. Koliko se greši pri nas u, pr. samo s čezurnim delom itd., kar bi bila ena prvih nalog, ki bi naj jih opravljal ta urad.

V Franciji urejajo nameščenski položaj z uvedbo kolektivnih pogodb za nameščence. Tudi zakon o uvedbi minimalnih plač so izdali. Podrobnosti nam še

more dobiti drugega nameščenja. Zaradi tega se imenujejo te vrste nameščenja »poklici brez izgleda«. Omenjeni angleški nameščenski zvezi sedaj delujeta na to, da se tak način zaposlitve mlajših nameščencev omeji.

Zakon o strokovni usposobljenosti nameščencev so izdali v Belgiji. Dosedaj je bil nameščenski stan odprt vsakomur in kdorkoli je hotel, je imel vanj pristop. Od sedaj dalje pa je potrebna za vstop v nameščenski stan posebna izobrazba, ki jo zakon deli v prvo stopnjo uka in v drugo stopnjo prakse. Brez predpisane izobrazbe ne bo nihče več imel pravice vstopa v nameščenski stan.

In pri nas? V nasprotju z drugimi državami gredo plače še vedno navzdol. Svoječasno so to tendenco zagovarjali s tem,

Sanatori Trg. bolniškega in podpornega društva

»Šlajmerjev dom«

Ljubljana, Zaloška cesta št 9. — Telefon 20-87

niso znane, vendar pričakujemo, da nam kot prijateljski narod ne bodo zavidali minimalnih plač, ki jih določa naš zakon.

Poklici brez izgleda. Dve angleški nameščenski zvezi sta napravili v l. 1936 preiskavo, pri kateri sta ugotovili, da se jemljejo v delo mladoletni nameščenci, ki opravljajo za malenkostno plačo gotove stroke delo, ki je popolnoma mehnično ter nameščenec ne rabi pri tem skoraj nobene izobrazbe. Seveda se pri svojem delu tudi ničesar ne nauči ter postane na kratko rečeno »mašinst«. Ko tak nameščenec postane starejši, ne more več delati za vbojajme in posledica je, da je na cesti. Ker se ni ničesar naučil oziroma izučil, ne

da se ceni življenje in je radi tega potrebno plače zmanjševati. Prišel pa je preokret in danes se cene življenjskih potrebščin stalno povišujejo. To povišanje je posledica velikega izvoza, a deloma v tem, da danes nimamo skoraj nobenega predmeta več, ki se ne bi bil zatrosarinjen (izjemo tvori edinole še krema za čevlje). Ako bi bili delodajalci dosledni, morali bi z zvišanjem cen življenjskih potrebščin povišati tudi plače. Vendar tiči njihova doslednost le v zniževanju plač. Moti jih najbrže tudi zgled, ki ga dajejo državni nameščenci. Podražitev življenjskih potrebščin pa se še nadaljuje v nemalo skrb tako privatnih kot državnih nameščencev.

obrazložil uredbo o minimalnih mezdah, kakor tudi o starostnem zavarovanju in razsodiščnih odborih. Orisal nam je do bre, pa tudi slabe strani teh uredb. — Tovariš Pestotnik iz Kranja je zlasti podčrtal pomen in potrebo strokovne organizacije kakor tudi delo, s katerim moramo pričeti, da bo organizacija res močna in zmožna izboljšati današnji težki položaj delovnega ljudstva. — Tovariši, tovarišice! Pridite, primite in delajte skupno z nami, pa bomo kmalu lahko rekli, kaj vse si moramo še priboriti. Vsi zavedni tovariši kupujte vse potrebščine pri trgovecih, ki oglašujejo v naši »Delavski pravici«.

Klepar i

Ljubljana. V nedeljo, dne 18. aprila, se bo ob pol 10 dopoldne v prostorih JSZ vršil redni letni občni zbor naše

strokovne skupine. Na občnem zboru bomo poleg tekočih zadev obravnavali tudi vprašanje kolektivne pogodbe, katero smo Združenje že predložili. Vabimo vse tovariše, da se občnega zbora zaenostvijo udeležijo. — Odbor.

Razno

Tržič. Občni zbor naše skupine se bo vršil v nedeljo, 18. aprila, ob 9 dopoldne v Rokodelskem domu. Dnevni red občnega zbora je običajen. Pride tudi zastopnik centrale iz Ljubljane. Tovariši, pridite vsi na občni zbor, da tudi pri nas začnemo z onim živahnim življenjem v delavskem gibanju. Časi so resni in zahtevajo celega človeka! — Odbor.

Oglašujte v Delavski pravici!

skali igralcem, ki so se odrezali, naj so bili te ali one stranke. In kadar je metalec zalučil žogo napadalcu, ki je nanjo čakal, je vse obmolnilo in napeto sledilo vsaki krenji igralčevi. Ko bi se bil kdo drznil njih pozornost, ki je bila osredotočena na žogo, odvrniti kam drugam, bi človek rekel, da ne rayna lepo.

Nadzornik Cook je nastopil pri tretji partiji in dobil preko osem točk. Pri viketu se je pridružil vodji mlad fant, ki mu je bilo ime Walker. Takoj se je iz paviljona pojavil nov prišlec, in ko ga je množica zagledala, so se zopet slišali klici, ki pa so bili zdaj že precej resni. Nekateri so bili strupeno posmehljivi, ostrica obsodba je govorila iz njih: »Kaj pa hoče ta preklíčana reva! Pri prihodnjem napadu mu že zagodejo! Čas bi bil, da odide nazaj v šole. Tam utegne dobiti bele dokolenke!«

Prihodnji je nastopil vodja wingroveskega kluba. Dobil je dvajset dve točki v stilnem napadanju.

Ko je zložno korakal proti paviljonu, je bilo med klopmi vse tiho. Pod pazduho je nosil odbijač in si skrajno premišljeno snemal rokavice. Vsi so mu sledili z očmi, nekaterim gledalcem je igral na ustnicah porogljiv nasme. Benov Jakob je zamrmral: »Ta prokleti zajec!« Izpljunil je. Pri tem je meril na tenko belo črto, ki je tekla v razdalji dveh komolcev od njegovih nog. Zadel je v sredo in dobro se mu je zdelo. »Odbijati pa zna. To drži.« Po teh besedah je zopet pljunil. Sedaj ni zadel markacijske črte. »Ampak Tomaž je vse bolj urnih nog!« Te besede je izgovoril glasneje in hitreje. »Glej ga Tomaža, tamle na desni! On je na vrsti!« je kriknil nekam divje, da je šlo skozi ušesa. Tudi ostali gledalci so z enakimi vzkliki pozdravili fanta, ki je hitrih korakov prišel na igrišče.

(Nadaljevanje prih.)